

križové rebro - *rebro križové*

križové symboly - pozri *slučkový štvorec*, *Bowenov uzol*, *Schildknoten*; *magické symboly*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Cross_symbols

križové výpravy - starý český výraz *kruciaty*; stredoveké vojnové výpravy vyhlasované *katolíckou cirkvou* ako *svätý boj* proti *moslimom*, *pohanom* alebo *kacírom* (napr. *husitom*, *albigéncom*); I. križová výprava do *Palestíny* vyhlásená r.1095; II. výprava vyhlásená 1147-1148 (pozri *heraldika*); IV. križová výprava do Palestíny 1202-04; zo začiatku zamerané na ochranu *Božieho hrobu* a *pútnikov* smerujúcich so *Jeruzalemu*; postupom času (a v skutočnosti) sa zvrhávali k mocenským a koristníckym cieľom; počas I. výpravy založené štyri feudálne štáty, počas IV. výpravy vyplienený *Konštantínopol* a oslabená *Byzantská ríša*; iné výpravy podporovali *reconquistu* alebo expanziu *rímsko-nemeckej ríše* v *Pobaltsku*; najväčšie výpravy smerovali do *Palestíny*; v najvýznamnejšej ére výprav založené *rády rytierske* (napr. *templári*); symbolom križových výprav boli *jeruzalemské križe* votkané do plášťov *rytierov*; účastníci výpravy sa tešili osobitnej ochrane cirkvi

-úspechy križovej výpravy inšpirovali básnikov vo Francúzsku, ktorí začali písať rôzne piesne, v ktorých ospevovali Godefroya de Bouillon a ďalších križiakov; najznámejšia je čiastočne historická báseň *Chanson d'Antioch*, zatiaľ čo iné boli úplne fiktívne; tiež opisovali križiacke bitky ako boje s drakmi; inšpirácia prvou križovou výpravou pokračovala aj v neskorších storočiach; 1580 Torquato Tasso napísal do značnej miery fiktívnu báseň „Oslobodený Jeruzalem“ o dobytí Jeruzalema; báseň sa stala základom Verdiho operu „I Lombardi alla prima Crociata“ (Lombardi v prvej križovej výprave); veľa rytín s témou prvej križovej výpravy urobil G. Doré

pozri *potkaniar z Hameln*; *maniera greca*, *orol dvojhlavý*; *Maria*, *mariánsky kult* (Hall); *kuruci*; *Jízda králů* (ČTV); *loreta*; *kamelot*; tzv. *morejský despotát*, *križiacke štáty v Levante*, *Richard Levie Srdce*, *Saladin*, *deväť hrdinov*; *Guillaume de Tyr*, *Majster de Rohan*, *osobnosti križových výprav*, *križiacke výpravy proti husitom*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Eleon%C3%B3ra_Akvit%C3%A1nska

http://it.wikipedia.org/wiki/Prima_crociata

http://en.wikipedia.org/wiki/Council_of_Clermont

http://et.wikipedia.org/wiki/Teine_ristis%C3%B5da

http://et.wikipedia.org/wiki/Neljas_ristis%C3%B5da

<http://en.wikipedia.org/wiki/Crusade>

http://cs.wikipedia.org/wiki/K%C5%99%C3%AD%C5%BEov%C3%A9_v%C3%BDpravy

http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Roman_de_Godefroi_de_Bouillon

<http://blogs.getty.edu/iris/medieval-reading-for-our-favorite-game-of-thrones-characters/>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Prvn%C3%AD_k%C5%99%C3%AD%C5%BEov%C3%A9_v%C3%BDprava

http://cs.wikipedia.org/wiki/Prvn%C3%AD_k%C5%99%C3%AD%C5%BEov%C3%A9_v%C3%BDprava

http://cs.wikipedia.org/wiki/Druh%C3%A1_k%C5%99%C3%AD%C5%BEov%C3%A9_v%C3%BDprava

http://cs.wikipedia.org/wiki/T%C5%99et%C3%AD_k%C5%99%C3%AD%C5%BEov%C3%A9_v%C3%BDprava

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%8C%D1%8F%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4

[http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5_%D0%BF%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D1%8B_%D0%B2%D0%BE_%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%BC%D1%8F_%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B0_\(1096\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5_%D0%BF%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D1%8B_%D0%B2%D0%BE_%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%BC%D1%8F_%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B0_(1096))

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%BE%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%B6%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D1%8C%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B5%D1%82%D0%B2%D1%91%D1%80%D1%82%D1%8B%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BB%D1%8C%D0%B1%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%8F%D1%82%D1%8B%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B5%D0%B4%D1%8C%D0%BC%D0%BE%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B5_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%8B_%D0%BF%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B2

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BE%D1%81%D1%8C%D0%BC%D0%BE%D0%B9_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B5_%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%8B

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5_%D0%B2%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D1%8B

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BE%D1%81%D1%8C%D0%BC%D0%BE%D0%B9%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4>

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D1%8B%D0%B5%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%8B>

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D1%8B>

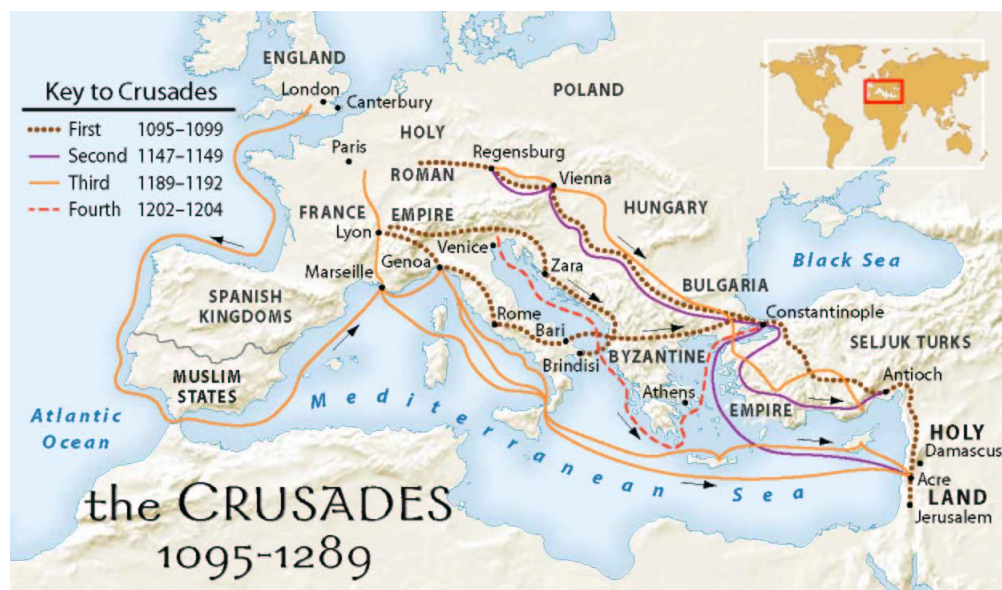
[http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D0%92%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%83_\(1443%E2%80%94941444\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D0%92%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%83_(1443%E2%80%94941444))

http://cs.wikipedia.org/wiki/Alexios_I._Komnenos

http://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Hattin

<http://www.wikiart.org/ru/gustave-dore/gargantua-1873-1#supersized-artistPaintings-201363>

<http://www.wikiart.org/ru/gustave-dore/gargantua-1873-1#supersized-artistPaintings-201668>

Krížové výpravy

Symbolické znázornenie križiackej výpravy: Ježiš v Jeruzaleme. Poprava Židov nepriateľov Pána. Dobytie Jeruzalema r. 1099 a pomsta templárov krviprelieváním (iluminácia, 12.-14.st.)

J. Fouquet: Pápež Urban II. propaguje krížovú výpravu (iluminácia z Grandes Chroniques, 1455)

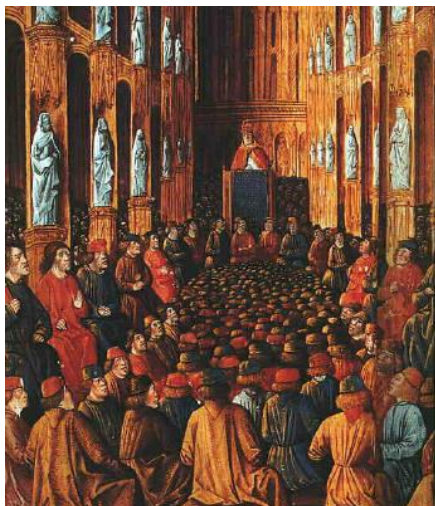
Obliehanie Damietta v roku 1218 (stredoveká iluminácia)

Bitka pri Hattínu. Saladin vytrhne utekajúcemu kráľovi Guidovi de Lusignan Svätý kríž (stredoveká iluminácia z „Kroniky“ od Matthewa Parisiensis, 13.st.)

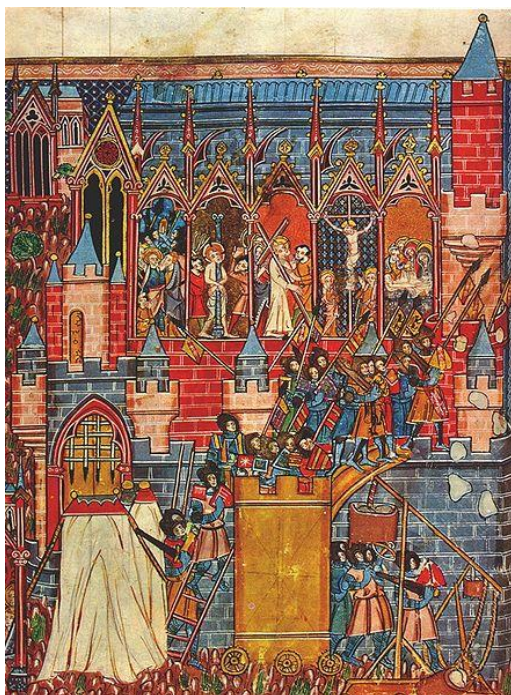

Vylodenie pri Damiette r. 1249 (stredoveká iluminácia)

Pápež Urban II. na Synode v Clermontu z r. 1095 (iluminácia z Livre des Passages d'Outre-mer, 15.st.)

Neznámy autor: Dobytie Jeruzalema počas I. krížovej výpravy (iluminácia, 14.-15.st.)

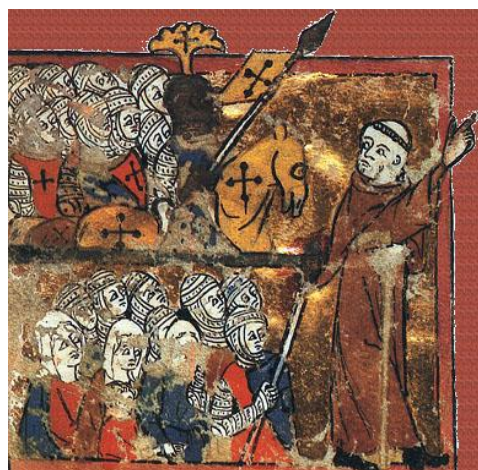

Dobytie Jeruzalemu r. 1099 (miniatura, 13.st.)

Peter Pustovník počas ľudovej krížovej výpravy r. 1096 (stredoveký rukopis)

Peter Pustovník vyzýva k ľudovej krížovej výprave r. 1096 (miniatura z „Roman du Chevalier du Cygne“, 1270)

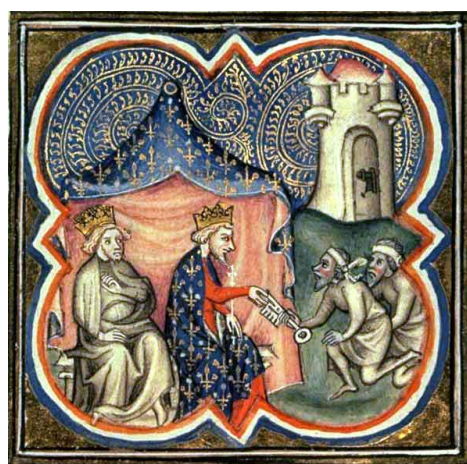
Ľudovít VII. Francúzsky a cisár Konrád III. Štaufský na druhej krížovej výprave (14.st.)
Peter Pustovník vedie Prvú krížovú výpravu (stredoveký rukopis)

Autor neznámy: Godefroi z Bouillonu vedie svoju výpravu (iluminácia z „Historia rerum in partibus transmarinis gestarum“ od W. z Tyru, 13.st.)
Križiaci obliehajú mesto Nikai 1097 (stredoveká iluminácia zo spisu Historia od W. z Tyru:)

Križiaci strieľajú z obliehacieho stroja na Ma'arratu hlavami moslimov v r. 1097 (miniatura, 13.st.)
Vraždenie v Antiochii (miniatura, 1280)

Obliehanie Akry križiakmi 1189-1191 (stredoveká iluminácia)
Philip II. a Richard I. srdce prijímajú kľúče od Akry r. 1191 (iluminácia z Grandes Chroniques de France, 14.st.)

Križová výprava Filipa II. Francúzskeho (stredoveká iluminácia)
Filip August a Richard III. na križovej výprave (stredoveká iluminácia z rukopisu Les Histoires d'Outremer od Guillaume de Tyr, 1330-1340)

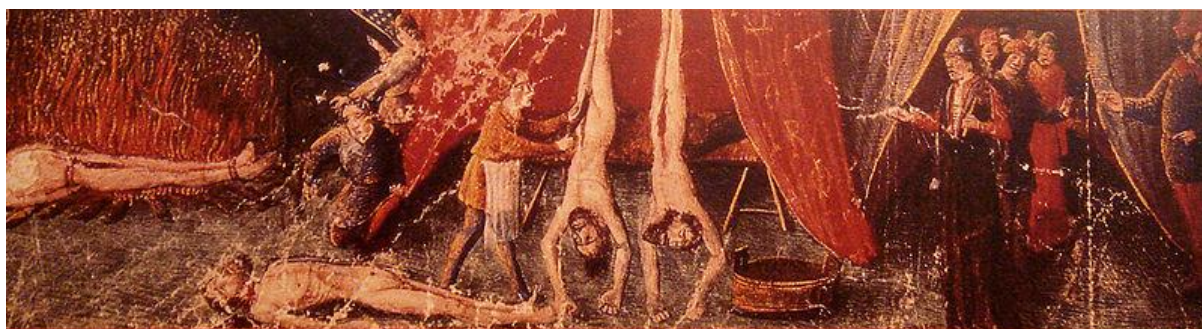
Neznámy umelec: Guy de Lusignan pri Tyre r. 1295 (stredoveká miniatúra)
Ôsma krížová výprava. Križiáci obliehajú Tunis r. 1270 (stredoveká miniatúra)

Odchod Eudovíta IX na krížovú výpravu a obliehanie Damietta 1249 (stredoveká iluminácia, 14.st.)

Odchod Ľudovíta IX na krížovú výpravu a obliehanie Damietta 1249 (stredoveká iluminácia, 14.st.)

Poprava križiakov (iluminácia z 13.st.)

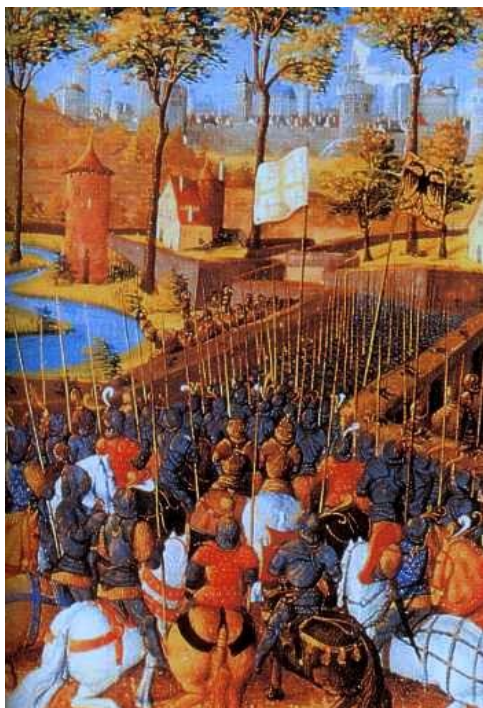
J. Fouquet: Príchod križiakov do Konštantínopolu počas II. krížovej výpravy 1147-1148 (Kniha Louise VII. Mladšieho)

Guillaume de Tyr: Bitka pri Dorylea r. 1097 (Histoire d'Outremer, 14.st.)

Obliehanie Antiochie (stredoveká miniatúra, 1490)
Bitka pri Hattinu (anonymný manuskript)

Obliehanie Damasku počas druhej krížovej výpravy 1490 (stredoveká iluminácia)
Výjav zo siedmej krížovej výpravy (miniatura, 15.st.)

A. Altdorfer: Krížová výprava (16.st.)

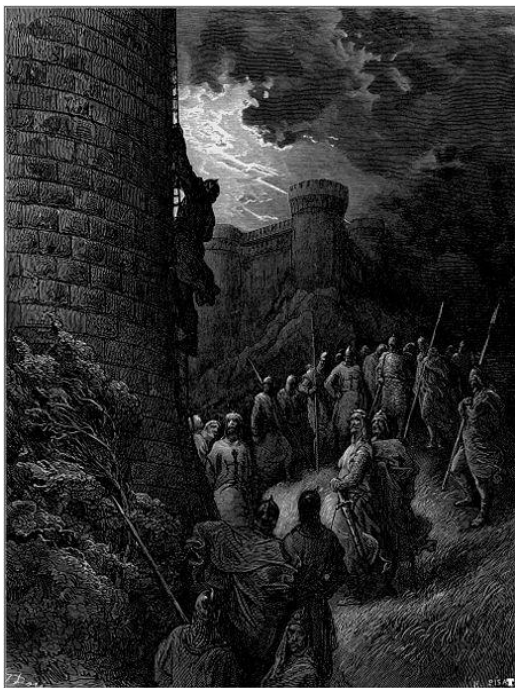
P. Le Jeune: Pristátie pri Konštantínopolu r. 1204 (16.-17.st.)

C. van Claez Wieringen: Obliehanie Damasku (1625)

E. Delacroix: Dobytie Konštantínopolu križiakmi (1840)

G. Doré: Bohemond sám zdoláva hradbu Antiochie (pol. 19.st.)
J.-N. Robert-Fleury: Balduin z Bouillonu vstupuje do Edessy (1840)

G. Doré: Bitka pri Aškalonu (1881)

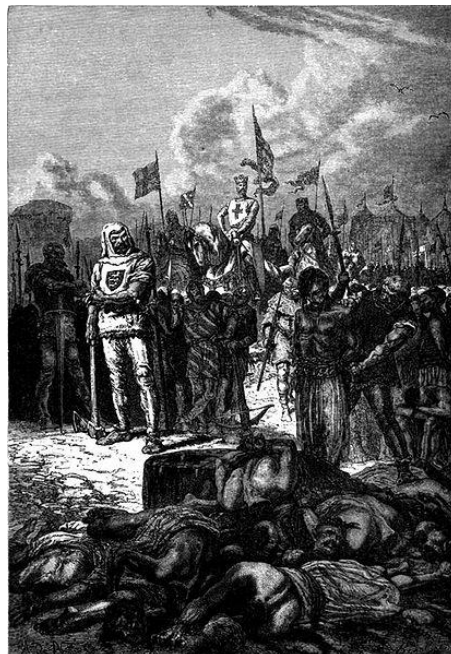
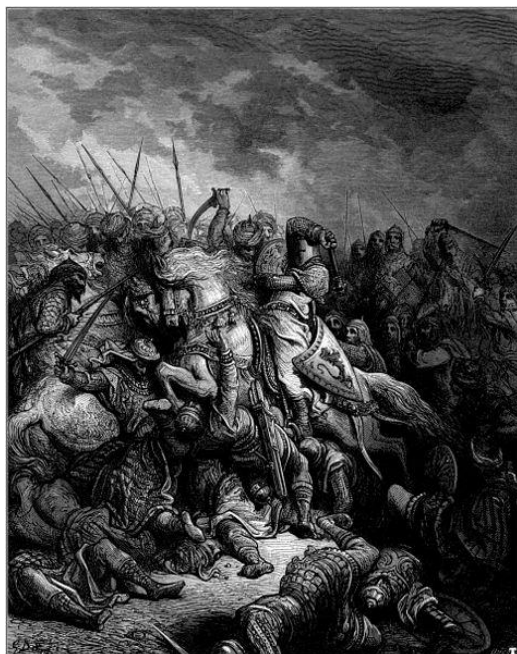

J. J. Dass: Róbert II. z Normandie v boji proti moslimom počas obliehania Antiochie r. 1097-1098 (1850)

G. Doré: Smrť Fridricha Barbarossu (1832-1883)

E. F. Feron: Bitka pri Arsufu (19.st.)

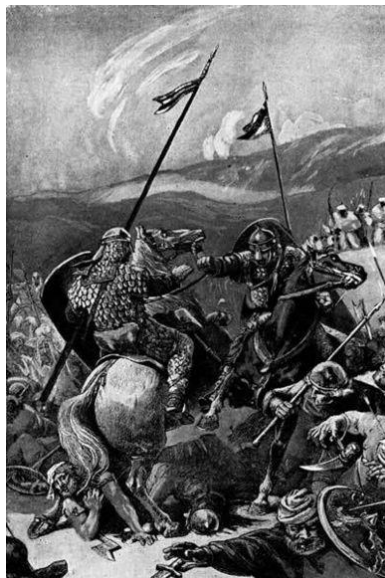
G. Doré: Kráľ Richard v bitka pri Arsufu (19.st.)

A.-M.-A. de Neuville: Richard Levie srdce postínal Saracénov

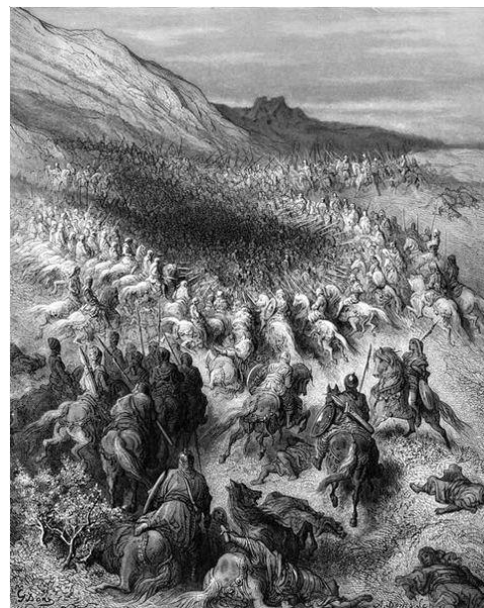
G. Doré: Križiacky masaker v Antiochii (19.st.)

G. Doré: Križiaci objavili pravý kríž (1832-1883)

G. Doré: Vstup križiakov do Konštantínopolu (19.st.)

G. Doré: Bohemund z Tarentu zachraňuje v bitke Tankreda (19.st.)

G. Doré: Saladin (19.st.)

G. Doré: Bitka pri Hattínu (19.st.)

Gerhard Munthe: Sigurd a kráľ Baldwin smerujú na koňoch do Jeruzalema cez rieku Jordán (ilustrácia z Magnussønnens saga, 1899)

Sv. Bernard vyzýva k druhej krížovej výprave do Vézelay, v roku 1146 (19.st.)

S. Tahsine: Saladin a Guy de Lusignan po bitke o Hattin v r. 1187 (1954)

križovníci - starý český výraz pre *križiakov*

križovníci s červenou hviezdou - [www: rytiersky Rád križovníkov s červenou hviezdou](http://www.rytierskyRád.križovníkov.s.červenou.hviezdou), tiež (Ordo militaris Crucigerorum cum rubea stella, OCr, OCrucig) je jediný cirkevný rád založený v českých krajinách a jediný mužský rád založený ženou; križovníci sídlili v *komendách* (komtúriach) a na ich čele stál komtur; rád sa vyvinul z laického špitálskeho bratstva založeného sv. Anežkou Českou r. 1233 pri kostole sv. Haštala v Prahe na Starom Meste; na rád povýšil bratstvo pápež Gregor IX. R. 1237 a potom sa začal šíriť do okolitých krajín, najmä Sliezska (Vratislav), Poľska a Uhorska; v súčasnej dobe pôsobí v Česku a Rakúsku; hlavnou náplňou rádu bolo zakladanie a prevádzka *špitálov* a pôsobenie v duchovnej správe, ktorej v súčasnosti vládne a rád existuje ako spoločenstvo rehoľných *kanonikov*; veľmajster sídli v Prahe; pozri *rytierske rády*

-*rád rytiersky*, ktorý vznikol v *Čechách* zo *špitálneho* bratstva pri kláštore sv. Františka v Prahe; založený Anežkou Českou (pozri *patróni zemskí*), cirkvou potvrdený 1238 s právom šíriť vieru so zbraňou v ruke; prostredníctvom rádu chcel Karol IV. rozvinúť svoj imperiálny program; k červenému križi na bielom rúchu bola 1250 pripojená ešte červená hviezda; pozri *templári*

https://cs.wikipedia.org/wiki/Ryt%C3%AD%C5%99sk%C3%BD_%C5%99%C3%A1d_k%C5%99i%C5%BEov%C3%ADk%C5%AF_s_%C4%8Dervenou_hv%C4%Bzdou

P. F. Giffart: Rytier rádu križovníkov-špitálnikov s červenou hviezdou. ... en habit de Choeur.

P. F. Giffart: Rytier rádu križovníkov-špitálnikov s červenou hviezdou. ... en habit de Ville.

Znak rádu križovníci s červenou hviezdou

križový nimbus - *nimbus križový*

križový ornament - *ornament križový*

križový pilier - *pilier križový*

krkavec - Biedermann: prevažne negatívny symbolický význam, pričom ani v mýtoch, ani v symbolike sa nerozlišuje medzi *krkavcom*, *havranom* a *vranou*; *krkavec* je *atribútom* púštnych *pustovníkov*: Pavla Pustovníka, Onufria; pozri *vták*, *zvieratá*, *Ala (démon)*, *Benedikt z Nursie*; *atribúty*, *symboly*, *alegérie* a *prirovnania*

Krkonoše - najvyššie pohorie v *Čechách*; ležia v severných *Čechách* a na južnej časti poľského *Sliezska*; pozri *Krakonoš*; *Podkrkonoší*

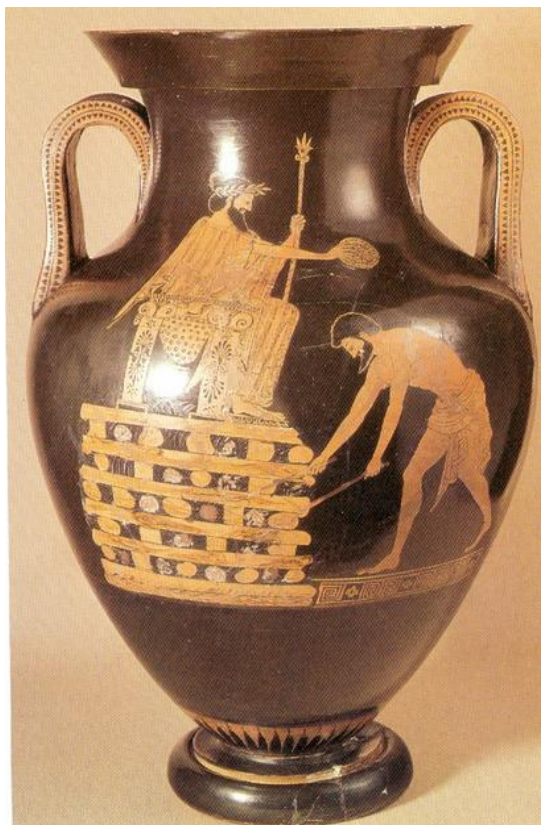
krkváž - jedna z početných *autorských techník*, využívajúca plastické a štrukturálne výrazové možnosti dokrivaného papiera, zvyčajne v dvojrozmernej ploche obrazu; českým ekvivalentom je termín *muchláž*; pozri *umenie objektu*

Kroisos - gréc. Κροῖσος/Kroisos; latinsky Croesus; tiež Krézus; lýdsky kráľ z rodu Mermnoviev, panujúci asi v rokoch 560–547 pr.Kr.; o jeho živote prakticky chýbajú dobové pramene a rad informácií je polo legendárneho pôvodu; nie je dokonca známe jeho lýdske meno, iba jeho grécky variant; jeho ríša sa rozprestierala na celú západnú časť Malej Ázie; bol preslávený vojím bohatstvom; v Herodotovych Dejiniach sa opisujú jeho štedré dary delfskej veštiarni (pozri *Delfy*); dodnes sa používa príslovie: bohatý ako Krézus; známy je tiež jeho dotaz delfskej veštiarni, či má zahájiť vojnu svojmu súperovi, perzskému kráľovi Kýrovi II.; dvojznačná odpoveď: „Ak prekročíš (pohraničnú) rieku Halys, zničíš veľkú ríšu“, po viedla k útoku na perzské pozície, ale bitka rozhodla, že Krézus zničil svoju vlastnú ríšu; existujú náznaky, že pri obrane svojej krajiny tiež zomrel; Lýdia sa potom stala súčasťou perzskej ríše

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kroisos>

Smrť Kroisa (detail, attická amfora, 500–490 pr.Kr., Vulci)

Smrť Kroisa (attická amfora, 500–490 pr.Kr., Vulci)

C. Vignon: Krézus a Šalamún (17.st.)

C. Vignon: Krézus (1629)

G. van Honthorst: Solón pred Kroisom počas svojej návštevy Sárd (1624)

W. de Poorter: Kroisos ukazuje svoje bohatstvo Šalamúnovi (17.st.)

F. Vignon: Krézus (1629)

kroj - odev s výraznými znakmi; označuje obyvateľov určitého kraja, príslušníkov niektorých spolkov, povolání či organizácií a stavov; pozri *V. Hollar*; *krpce*; *oblek*

https://www.google.sk/search?q=%C3%9Aprka:+%C4%8Ci%C4%8Dmanka+v+kroji&espv=2&biw=1858&bih=995&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CDYQsARqFQoTCK2l_7Lj_sgCFcNzcgodXHUIJ2w&dpr=1#imgsrc=BttYdJRWX3GUIM%3A

J. G. Kramer (pôvodne Slovenský maliar z polovice 18.storočia): Podobizeň zemana v slávnostnom kroji (okolo 1750)

kroj ľudový - ľudový kroj

Krok - mýtický prvý vojvoda kmeňa Čechov, otec *Kazi*, *Tety*, *Libuše*; pozri *české báje*

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Krok_\(vojvoda\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Krok_(vojvoda))

J. Mathauser: Kníže Krok s dcérami

krokodíl - Biedermann: pravdepodobne totožný s biblickým *drakom* - *Leviatanom*, tvorom z pravekého *chaosu*; v starom *Egypte* bol reprezentantom boha *Sobeka* (gr. Suchos) a uctievali ho najmä v meste Šedit, po gréc. Krokodilopolis; vo *Fajjúmskej* oáze bol krokodíl považovaný za posvätného a bol tu držaný jeden posvätný kus, ale v iných oblastiach bol ten istý plaz lovený pre mäso ako zver; krokodíl predstavoval obávaného vodného dravca a sprevádzal zlého boha *Setha/Sutecha*; prívrženci kultu Sobeka však krokodíla uctievali a *mumifikovali*; starí Rimania verili, že bez ohrozenia môže plávať vo vode medzi krokodílmi len ten, kto sa natrel *krokodíľou masťou*; *krokodíľia koža* pribitá na vráta domu, chránila pred *krupobitím*; v stredoveku bol krokodíl svojimi veľkými čelúšťami symbolom *pekelnej brány*; spis *Physiologus* krokodíla zaradil do duálneho systému *dobra* a *zla* spolu s vodným *hadom* (pozri *Enudr*) a uvádza sa o ňom, že ak ho krokodíl zhltnie, had mu dotrhá vnútornosti a vyjde z neho živý; takto had, ináč symbol *zla*, sa stáva symbolom *Spasiteľa*, ktorý zostúpil medzi *smrťou* a *vzkriesením* do *predpekla*, aby tam spasil čakajúce *duše*; krokodíl sa pokladá za symbol pokrytectva, lebo podľa ľudových pover (aj podľa *Plinia st.*) po roztrhaní koristi roní slzy ľútosti na svoju obeť (*krokodíľie slzy*); *križiaci* pre zmenu po návrate zo svojich výprav rozprávali o mimoriadnej prefikanosti tohto jaštera; údajne sa schovávajú do trstia na brehu Nílu, nariekajú detským plačom a tým lákajú ľudí do miest, kde ich ľahko zožerú; v niektorých mýtoch starého Mexika je krokodíla bytosť (popri *ropuche*) aj symbolom pravekej zeme alebo sa považuje za mýtické pozemské zviera; pre hĺbkovú psychológiu je negatívnym symbolom našich vnútorných energií, skostnateného, negatívneho postoja k životu v hĺbke kolektívneho nevedomia; podobne hodnotia krokodíla stredoveké *bestiáre*: uvádzajú, že krokodíl hýbe iba hornou čelúšťou, zatiaľ čo spodná leží v bahne; z krokodílieho trusu sa dá vyrobiť líčidlo (pozri *líčenie*), ktoré sa dá ľahko zmyť; z toho moralistický symbol: krokodíl je obrazom pokrytcov, lakomcov a zmyselníkov; hoci sú plní jedu pýchy (pozri *Superbia*, *Cnosti* a *Neresti*), poškrvnení nákazou zmyselnosti, vykračujú pred ľuďmi sebaisto a pyšne ako tí najspravodlivejší; tak ako krokodíl žije v noci vo vode aj títo ľudia vedú v skrytosti neviazaný život

pozri *Sobek*, *Leviatan*; *ichneumon*, *hydrus*; *pečatidlo* (Nový biblický slovník); *Tobiáš*; *Koloseum*; *atribúty*, *symbols* a *alegórie*; *zvíra*, *jazdecké zvíra*; *atribúty*, *symbols*, *alegórie* a *prirovnania*; *Cipactli*; *Kasperle*

Rhyton v tvare černošského dieťa chytého krokodíлом (červeno figurová keramika, 460-450 pr.Kr.)

Boh Varuna na krokodílovi (Rajasthan, Bundi, India, 1675-1700)

Krokodíl (stredoveká kresba)

Hydrus zabíja krokodíla (stredoveký bestiár)

A. Collaert podľa M. de Vosa: Afrika (z cyklu Štyri kontinenty, 1551-1600)

H. Aldegrever: Herkules a Antaeus (rytina, 1550)

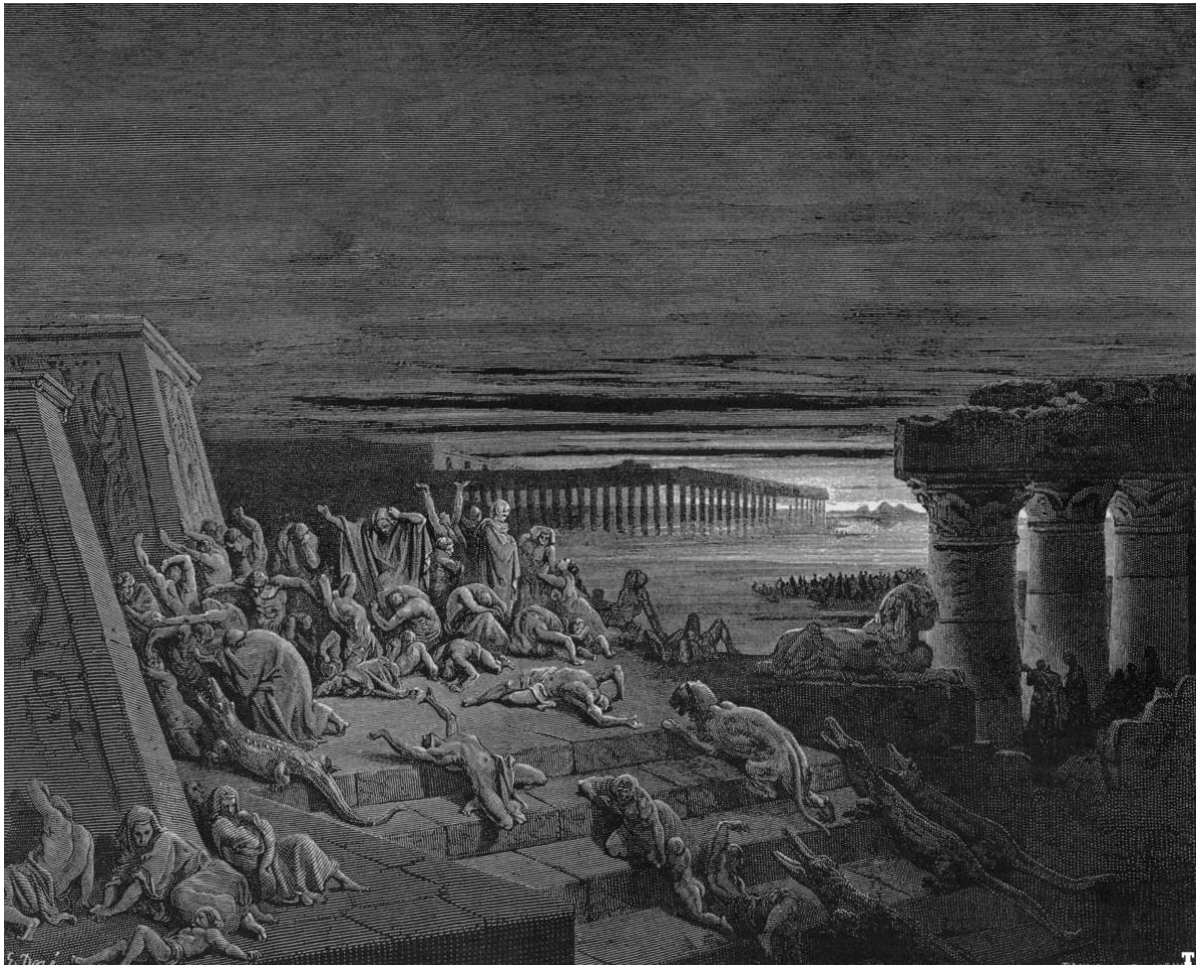
G. Bonasone: Galénos využíva exkrementy krokodíla (rytina, 1555)

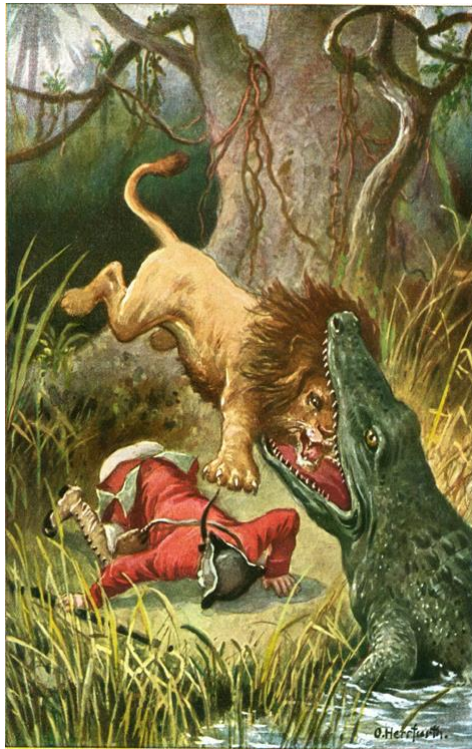
P. de Vos: Tigris s mláďatami a krokodíl (17.st.)

Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský rezbár z 2. polovice 18.storočia): Ázia - Alegória svetadiela II. (súčasť alegórií štyroch svetadielov, 1750-1800)

G. Doré: Deviata rana egyptská. Tma v krajine (ilustrácia Biblie, 1866)

O. Herrfurth: Scéna z Podivuhodných dobrodružstiev baróna Münchhausena (1913)

I. Pavle: Ružový aligátor

krokodília koža – krokodília koža

krokodília masť - masť krokodília

krokos - staroveký grécky názov pre *šafrán*; pozri *rastliny*

krokva - v strešnej konštrukcii (pozri *krov*) šikmé trámy v smere najväčšieho spádu strechy

1. Dudák v súvislosti s heslom *krov*: trám šikmý k okraju strechy, posadený na hlavnom nosníku krovu (vazníku); na krokve pripevnené latky, ktoré nesú strešnú krytinu

2. typ *heroldskej* figúry

kromaňonec - predveký človek zo *staršej doby kamennej (paleolit)*, nazvaný podľa náleziska Cro-Magnon vo *Francúzsku*

kromlech - *keltsky* – „kamenný kruh“; kruhová *megalitická* stavba z väčších kameňov kultového významu, v *Európe* okolo 1900-1400pr.Kr.; sústava neokresaných alebo iba nahrubo prikresaných kamenných kvádrov, zostavených do polkruhu alebo kruhu, v ktorého strede sa nachádza osamotený, osobitne vyvýšený kameň (*menhir*); novšie výskumy dokazujú, že namiesto kameňov boli užívané aj drevené kmene; kultové a iné (časomeračské, športové) funkcie zatiaľ spoľahlivo neobjasnené; najviac megalitických stavieb v *Anglicku* (200); najznámejší *Stonehenge*, najväčší objavený pri Avebury v grófstve Wiltshire (priemer 400m, kamenné dosky dosahujú do výšky 4-5m, vo vnútri ešte dva menšie kruhy vždy s menhirom vo strede, celý objekt obohnaný náspom a priekopou); pozri *dolmen*, *menhir*, *trilit*, *eneolitické umenie*

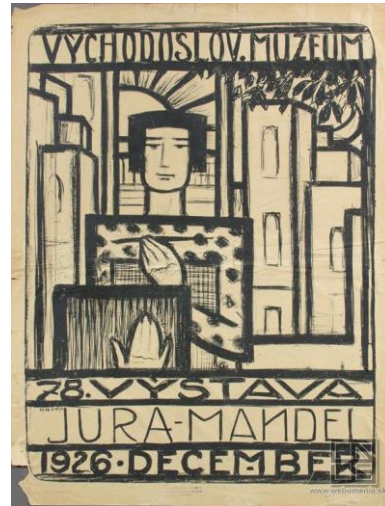
kronika, kronikári - pozri *E. Monstrelet*, *Guillaume de Tyr*

kroniky švajčiarske - švajčiarske ilustrované kroniky

kropenička - *sítula* 2; *liturgická nádoba* na *svätenú vodu*

Kron - Kronos

Krón Eugen - pozri *košická škola*, *J. Fabini*

E. Krón (pravdepodobne): Výstava košických umelcov (1923)

E. Krón: Jura - Mandel

E. Krón (pravdepodobne): VI. aukcia starozitností

Kronides - iné meno *Dia* (? odvodené od jeho otca *Krona*, v zmysle „Kronovo dieťa“, „Kronov syn“, „malý Kronos“ ?)

kronika, kronikári - 1.chronologický popis udalostí bez snahy o hlbšie príčinné vyhodnocovanie popisovaných javov; časté najmä v období raného a vrcholného feudalizmu; pozri *letopisy/anály; iluminácia*
2.populárne dejepisné dielo
3.literárny žáner románového typu (Galsworthy)

pozri *Nestor*

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Kroniky>

kronika Kosmova - pozri *Diablova biblia/Codex gigas*

kronika Svetová - dielo H. Schedela, vydané 1494 A. Koberberom v Norimbergu (pozri *prvotlač/paleotyp/inkunabule*); ilustrátori M. Wolgemut a W. Pleydenwurff zaradili do nej okrem typových ilustrácií aj individuálne veduty miest; podľa nej poňal A. Dürer spoju *Apokalypsu* (pozri *Apokalypsa Dürerova*); pozri *dielo literárne*

kronika Norimberská - *Norimberská kronika*

Kronika Trojánska - známa aj ako *Norimberská kronika; inkunábule* vytlačená českou bastardou, v Plzni 1468; zdobená iniciálami rezanými v dreve; spracováva látku o dobytí *Tróje*; preložené do češtiny v

14.st. z latinského diela Quidona de Columna: *Historia Troiana* (1287); zachované dva výtlačky (Národné múzeum v Prahe, Národná knižnica v Prahe); pozri *dielo literárne kroniky o Štylfrídovi, Bruncvíkovi a o panne Vlaste* - pozri *Štylfríd, Bruncvík*

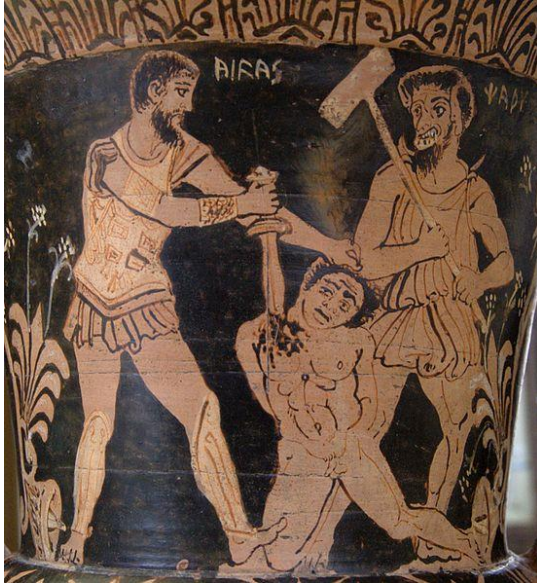
Neznámy autor: Súboj rytiera s drakom (ilustrácia ku kronikám o Štylfrídovi, Bruncvíkovi a o panne Vlaste, 1501-1600)

Neznámy autor: Zabitie rytiera pred stanom (ilustrácia ku kronikám o Štylfrídovi, Bruncvíkovi a o panne Vlaste, 1501-1600)

Kronos - v gréckej mytológii syn *Urána* a *Gaie*, najmladší a najľstivejší z rodu *Titánov*; brat a manžel *Reia*; *Uránov* nástupca vo vláde nad svetom; otec bohov 3. generácie: *Hestia*, *Deméter*, *Héry*, *Poseidóna*, *Háda*, *Dia*; ako jediný počúvol matku a pomstil sa *Uránovi* za uvrhnutie *Gainých* synov *Hekatocheirov* do hĺbín zeme, *Tartaru*; v nestráženom okamihu zbavil *Urána* *kosákom* mužnosti (pozri *penis*, *kastrácia*) a zmocnil sa *Uránovej* vlády; podľa *veštby* aj *Krona* mal zbaviť vlády vlastný syn, a preto prehltol každé zo svojich narodených detí, ale keďže bohovia boli nesmrteľní, jeho potomci ďalej žili v jeho bruchu; zachránil sa iba *Zeus* (matka *Rhea* ho tajne porodila na ostrove *Kréta* v hlbkej jaskyni a namiesto dieťaťa podstrčila *Kronovi* *kameň* zabalený do plienok (pozri *pupok sveta/omfalos*, *Kúrétés*); keď *Zeus* dospel, podal otcovi dávidlo (horčicu, podľa inej verzie ho podala *Kronovi*) prinútil ho vyvrhnúť zo svojich útrobov ostatných súrodencov a zvrhol ho do *Tartaru*; v *Titanomachii* *Zeus* zvrhol *Titánov* do podsvetia, ale otca omilostil a urobil ho vládcom *ostrovov blažených*; *Kronov* kult nemal podstatný význam > *Kronos* zobrazovaný iba zriedkavo, zvyčajne nahý so *žezlom*, *kosákom* alebo *kosou* v ruke, s *hadom* - symbolom *chtonických bohov*; pre zvukovú zhodu stotožňovaný aj s *Chronom*, a preto neskoršie zobrazovaný s *kridlami* (pozri *Baleka: vták*); v *Ríme* *Kronos* stotožňovaný čiastočne so *Saturnom* (podľa rímskych mýtov sa *Kronos* pred pádom do *Tartaru* zachránil a žil v *Taliansku* pod menom *Saturnus*; pozri *Japet/Iapetos*); pozri *jeleň*, *cyprus*; *Orfeus*; *atribútom* *Krona* je aj *vrana* (*Biedermann*); *atribúty*, *symboly*, *alegórie* a *prirovnania*

-v súvislosti s heslom *jeleň*: *jeleň* je symbolom *večného časového kolobehu* (na voze ťahanom *jeleňmi* zobrazovaný *Kronos*)

<http://it.wikipedia.org/wiki/Crono>

Zeus, Poseidón a Hádes sa zabíjajú otca Krona (antická keramika)

krosná - pozri *tkáči, tkáčstvo*

M. Kurth: Priadky

krotiteľstvo - od staroveku téma víťaznej nadvlády človeka (príp. boha) nad dravými alebo *divými zvieratami*; odraz prechodu ľudstva k *poľnohospodárstvu* a *chovateľstvu*; v kultoch a mýtoch krotiteľstvo prisudzované božstvu, prípadne človeku spojenému s nadprirodzenými silami (*kúzelník, kňaz*); *skrotené zvieratá* nadobúdajú *apotropajné* poslanie strážcov *pokladov, stromu života*, *vchodov (asyrské umenie, románske portály)*; krotiteľský princíp prenášaný na *Vládkyňu zvierat* (prírodné božstvo), ktorá víťazí nad zvieratami, ale aj ich chráni (*Mezopotámia*); stáva sa bohyňou lovu (*Sýria, Malá Ázia*); jej pokračovaním je grécka *Artemis*; v niektorých oblastiach a obdobiach (*mínojské umenie*) bohyňa ku koncu vývoja nahrádzaná mužským božstvom, *Vládcom zvierat*; krotiteľský princíp zosobnený *Vládkyňou zvierat* zobrazovaný vo forme voľnej sochy (*Kréta, pozri hadie bohyne*) alebo reliéfu (*pečatné valčeky, prstene*); často pripojené znaky *sily: pazúry* (babylonská bohyňa s pazúrami víťazne stojaca na dvoch *kozách*, 2000 pr.Kr.); motív víťazstva nad zvieratom neskoršie chápaný ako víťazstvo nad animálnymi silami v človeku (*Mezopotámia, Čína, Afrika, egyptské umenie, Európa*: orientálny pôvod kresťanských námetov *Daniel v jame levskej, apokalyptická žena*); motív krotenia vo výtvarnom umení podávaný *kompozíciou symetrickou*: priečne postavenie božstva zvýrazňuje *hieratickú* myšlienku večnosti víťazstva nad zvieratom a jeho prírodnými silami; podrobenosť zvierat'a vyjadrená postojom človeka, božstva na zvierati, alebo postojom zvierat'a (stojí neprirodzene a „z donútenia“ na zadných nohách); vedľa symetrickej (heraldickej) kompozície aj nesymerická kompozícia (reliéf Sargona II. v úlohe

krotiteľ a leva) alebo ornamentálnosť zvierat a ich vpletenie do *ornamentu* (podriadenie sa geometrickému poriadku, ktorý zviera obrazne spútava: mezopotámske vázy, keltský ornament v *Book of Durrow* (2.pol.7.st.; pozri *pletenec*, *ostrovne knižné maliarstvo*); súčasný krotiteľský motív chápaný prevažne *eticky*; pozri *Kastor*; *podradenie*; *cirkus*

Spútaný medveď ako návnada pre psov (Britská knižnica, ďalšie MS 42130, Folio 161r)

F. Primaticio: Alexander krotí Bucefala (pol. 16.st.)

E. Landseer: Isaac van Amburgh a jeho zvery (1839)

E. Landseer: Portrét pána Van Amburgha, ako sa objavil so svojimi zvieratami na divadlách v Londýne (1846-1847)

Podľa E. Landseera: Tanečná lekcia (1827)

N. Dinet: Milovník hadov (1889)

krov - konštrukcia *strechy* nesúca *krytinu*; pozri *krokva*

C. Saftleven: Interiér stodoly so ženou pripravujúcou jedlo (17.st.)

krpce - jednoduchá *topánka* z jedného dielu *kože*, pripevňovaná prevlečenými koženými remienkami; používaná Slovanmi už počas *Veľkomoravskej ríše*; pozri *obuv*, *kroj*